

KAMU YÖNETİMİ PERSPEKTİFİNDEN SDG16'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SİSTEMATİK BİR LİTERATÜR TARAMASI

Salih Börteçine AVCI¹, Muhammet VURAL²

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 05.05.2023

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 29.06.2023

Atıf/©: Karaçadır, Avcı, S.B. & Vural, M. (2023). Kamu Yönetimi Perspektifinden Sdg16'nın Değerlendirilmesi: Sistematik Bir Literatür Taraması. Journal of Public Economy and Public Financial Management, 3(1)

Özet

Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen ve global düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) bir çerçeve mutabakat metni özelliği taşımaktadır. Ekonomik, sosyal ve çevresel konularda dünyanın yüzleştiği en ağır sorunları ele alarak bu sorunların çözümüne yönelik olarak belirlendiği gerçekleştirilebilir hedefleri (2030'a kadar) somut veriler ışığında izleme ve değerlendirme amacıyla olan SKA'lar 17 amaçtan oluşmakta ve sürdürülebilir kalkınmanın bir nevi yol haritası niteliğini taşımaktadır. Belirli varyasyonlarla tüm dünya ülkeleri için formüle edilen SKA'lar, sürdürülebilir kalkınmanın önündeki çeşitli sistemik ve yapısal engelleri (sosyal, yapısal, ekonomik ve ekolojik sorunlar vb.) ele alarak bu engelleri aşma ve daha fazla ilerleme sağlama amacı gütmektedir. Bu kapsamda ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre ele alınarak karşılıklı işbirliği çerçevesinde yerel, bölgesel ve global sorunların çözümünde her ülkeye kendi gelişmişlik durumuna göre verilen rollerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği ya da hangi düzeyde gerçekleştirildiği yıllık yayımlanan raporlarla istatistikî bilgiler ışığında izlenmektedir. SKA'ların uygulamalarda istenen sonuçları verebilmesinin temel koşulu; kamu yönetimine, ulusal politikalara, stratejilere ve uygulama planlarına dahil edilmeleridir. Bu çalışmanın temel amacı kamu yönetimini yakından ilgilendiren SKA 16'nın akademik düzeyde tartışıldığı alanları keşifsel bir araştırma deseniyle inceleyerek önerilerde bulunmaktır. SKA 16 sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik ederek her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak ve herkesin adalete erişimini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmek üzere oluşturulmuştur. SKA16'yı incelemek amacıyla 12 hedef ve bu hedeflerin gerçekleştirilme durumunu izlemek için geliştirilen 24 göstergeye dayalı olarak Web of Science veri tabanında yer alan makaleler incelenmiştir. İncelenen makaleler doğrultusunda sistematik literatür taraması yönetimi ile mevcut durum değerlendirilmesi yapılarak geleceğe dair önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma, Kamu Yönetimi, SDG 16, Sistematik Literatür Taraması

EVALUATION OF SDG16 FROM A PUBLIC ADMINISTRATION PERSPECTIVE: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

Abstract

The United Nations adopted the Sustainable Development Goals (SDGs) in 2015 with the aim of achieving sustainable development on a global scale. These goals possess the qualities of a framework agreement. The SDGs were created to address the most critical economic, social, and environmental issues facing the world, with the goal of establishing achievable targets for solving these issues by 2030. The goals are based on tangible data and consist of 17 objectives that serve as a roadmap for sustainable development. The SDGs are designed to address systemic and structural barriers to sustainable development, such as social, economic, ecological, and structural problems. They are tailored to meet the specific needs of each country while aiming to overcome these obstacles and promote further progress. Furthermore, countries are categorized based on their level of development, and through collaborative efforts, their progress in fulfilling their assigned roles in addressing local, regional, and global issues is monitored annually using statistical data. The annual reports track the level of achievement in resolving these problems. The prerequisite for SDGs to give the desired results in applications; their inclusion in public administration, national policies, strategies and implementation plans. The primary aim of this research is to conduct an exploratory study to investigate the academic discourse surrounding SDG 16, which is closely linked with public administration. The focus of the study is to identify the specific areas where SDG 16 is discussed at an academic level. The purpose of SDG 16 is to foster sustainable development by promoting peaceful and inclusive societies. It also aims to establish inclusive, accountable, and effective institutions at all levels while ensuring equal access to justice for all individuals. Using the 12 goals and 24 indicators developed to monitor the realization of these goals, we examined articles in the Web of Science database. Based on our review of the literature, we provide suggestions for the future by evaluating the current situation with systematic literature review.

Keywords: United Nations Sustainable Development Goals, Public Administration, SDG 16, Systematic Literature Review

¹ Assoc.Prof. Atatürk University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Public Administration, savci@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3878-943

² Ph.D.Student, Atatürk University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Public Administration muhammet.vural@diyanet.gov.tr

GİRİŞ

Sürdürülebilir kalkınma kamu yönetimi perspektifinden ele alındığında SKA'lerin genel konsepti çerçevesinde, ülkelerin sürdürülebilir sosyal, ekonomik ve ekolojik kalkınması için dikey-yatay bağlar kurmak, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde gerekli çalışmaları yapmak ancak kamu yönetiminin aracılığıyla ve etkinlik kazanmasıyla mümkün hale gelmektedir. Sinerjik ve birbirini tamamlayıcı bir niteliğe sahip olan SKA'lar bu özellikleri nedeniyle gerçekleştirdikleri hedeflerin beraberinde diğer hedeflerin gerçekleşmesine de katkı sunmaktadır. Ancak SKA'ların uygulamalarda istenen sonuçları verebilmesinin temel koşulu; kamu yönetimine, ulusal politikalara, stratejilere ve uygulama planlarına dahil edilmeleridir.

SKA'lar ve kamu yönetiminin zorunlu işbirliği kamu yönetiminin SKA'lar içerisinde sahip olduğu üç farklı rolde çok açık şekilde görülmektedir. Birincisi ve çalışmamız açısından en önemli olanı, uygun bir kamu yönetimi sistemine sahip olmak başlı başına bir kalkınma hedefi olarak ele alınmıştır (SKA 16). İkincisi, kamu yönetimi sahip olduğu politika araçları aracılığıyla SKA'ların gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak üzere işe koşulmuştur. Üçüncüsü, açık bir şekilde ifade edilmese de, SKA'lar kamu yönetiminde yerleşiktir ve gerçekleştirilebilmeleri büyük ölçüde ona bağlıdır. Yani SKA'ların formülasyonunda, farklı seviyelerde belirgin olsa da kamu yönetimi zorunlu olarak yer almak durumundadır ve almıştır.

Bu kapsamda SKA 16'da Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik ederek her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak ve herkesin adalete erişimini sağlamak amacını gerçekleştirmek için 12 alt hedef ve bu hedeflerin gerçekleşme durumunu izlemek için 24 göstergesi belirlenmiştir. Gerek belirlenen hedefler gerekse bu hedeflerin gerçekleşme durumunu izlemek için geliştirilen hedef göstergeleri göz önüne alındığında SKA 16'da, bütün SKA'ların gerçekleştirilebilirliğini sağlayacak bir yapısal değişimin amaçlandığı görülmektedir. Ancak kurumlar tüm SKA'lar ve alt hedeflerinin gerçekleştirilmesinde hayati bir rol oynamasına karşın SKA'lara ulaşmak için gereken kamu sektörü reformlarının birçok ülkede büyük bir sorun olmaya devam ettiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle Kamu Yönetimi Uzmanları Komitesi (CEPA), bu konuyu özel olarak ele almak için sürdürülebilir kalkınma için iyi yönetişime yönelik bir dizi ilke geliştirmiştir. Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından Temmuz 2018'de onaylanan Gönüllülük esasına dayalı bu 11 ilkenin temel amacı ulusal ve yerel yönetişim yeteneklerinde pragmatik ve sürekli iyileştirmelere duyulan ihtiyacı vurgulayarak, operasyonel ve etkili yönetim için yaygın olarak kullanılan stratejiler aracılığıyla 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin uygulanmasıyla ilgili çok çeşitli yönetişim zorlukları hakkında ilgili ülkelere pratik ve uzman rehberlik sağlamaktır. Bu ilkelere bakıldığında SKA 16'da hedeflenen kamu yönetiminde etkinlik (Yetkinlik, Sağlam politikalar geliştirme ve İşbirliği), hesap verebilirlik (Dürüstlük, Şeffaflık ve Bağımsız denetim) ve kapsayıcılık (Kimseyi dışarda bırakmamak, Ayrımcılık yapmamak, Katılım, Hizmette yerindenlik ve Nesiller arası eşitlik) gibi hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik oldukları görülmektedir.

Bu bilgiler ışığında SKA 16'nın gerçekleşme durumu iki farklı açıdan ele alınmalarının gerekliliği bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Birincisi hedeflenen ilkeler doğrultusunda bir kamu yönetim yapılanması nasıl gerçekleştirilebilir? İkincisi ise hedef göstergeleri doğrultusunda ve Sürdürülebilir Kalkınma Verileri için Cape Town Küresel Eylem Planında saptanan ilkeler çerçevesinde elde edilen veriler ışığında, belirlenen hedefler hangi oranda gerçekleştirilebilmiştir?

Bu kapsamda SKA ilerleme raporları incelendiğinde amaçların bazılarının neredeyse tam olarak gerçekleştiği bazılarının kısmen gerçekleştiği bir kısmının ise hemen hemen hiç gerçekleşmediği çok net bir şekilde görülmektedir. Değişimin seyri SKA ilerleme kartlarından ele alındığı zaman çok açık bir şekilde özellikle son üç yılda olumsuz bir seyrin hâkim olduğu görülmektedir. Gerek ilerleme raporlarında 2030 gündeminin seyrinin iki açıdan ele alındığı görülmektedir (SDG Progress Chart, 2022). İlkinde hedeflerin gerçekleşmesine yönelik değişimin hızı ve yönü açısından ikincisinde ise hedeflerin gerçekleşme oranı açısından bir izleme söz konusudur. Her iki açıdan da gelişimin olumsuz yönde olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir. Bu olumsuzluğun hızının özellikle 2020 yılından itibaren artmasında COVID 19 pandemi salgınının en önemli faktör olduğu görülmektedir. Sonuç olarak değişimin yönü 2015-2019 yılları arasında olumlu iken 2020-2023 arası olumsuz olduğu görülmektedir.

COVID-19 Pandemi salgını ve Rusya-Ukrayna savaşının ortaya çıkardığı büyük olumsuzluklarla beraber amaçlara ulaşılması için hedeflerde de belirtildiği üzer bir dizi engelin halen varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Ancak, her ülkenin farklı koşullara ve zorluklara sahip olması nedeniyle SKA 16'nın başarısızlığına sebep olan etmenler, ülkelere ve bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte bazı konuları ön plana çıkarmaktadır. Bu konulardan belki de en önemlisi yolsuzluktur. Yolsuzluk etkin ve verimli kurumların oluşturulmasını, kamu yönetiminin güvenilirliğini ve toplumda adaletin sağlanmasını engelleyen en önemli sorunlardan birisidir. Yolsuzluğun önlenmesi noktasında kayda değer bir ilerleme sağlanamadığı raporlarda çok açık görülmektedir. Bir diğeri siyasi istikrarsızlıktır. Siyasi istikrarsızlık hukuka dayalı yönetimin, insan haklarının geliştirilmesinin ve eşitlikçi bir yönetimin kurulmasını ve sürdürülebilir olmasını zorlaştıran siyasi istikrarsızlık, devletin çözüm odaklı politikalar geliştirmesin engel olarak toplumun devlete olan güvenini sarsar. Etnik, dini, cinsel vb. ayrımcılık ise, toplumda barış ve adaletin tesis edilmesine engel olduğu gibi kapsayıcı ve katılımcı bir kamu yönetiminin oluşturulmasını da imkansız kılar. Yetersiz yasal çerçeveler; adil, güçlü, etkin, şeffaf, kapsayıcı, hesap verebilir ve katılımcı bir kurumsal yapılanma için gerekli olan yasal çerçevelerin yeterince oluşturulmaması ya da oluşturulan çerçevelerin pratiğe aktarılmaması durumudur. Sınırlı kaynaklar ve finansman sıkıntısında kaynaklarının sınırlı olması yönetimlerin gerçekleştirmek istedikleri amaçları zorlaştırır. Bu durum da kurumların yetersizliğine, yoksulluğa, yolsuzluğa ve insan hakları ihlallerine neden olabilir. Son olarak toplumsal farkındalık; SKA'ların başarılması için toplumsal farkındalık ve katılımın önemini vurgular. Toplumun desteğinin sağlanması ancak farkındalığının artırılarak süreçte aktif rol almasının sağlanmasıyla mümkündür.

1. METODOLOJİ

Çalışmada yöntem olarak, geleneksel literatür taramasıyla kıyaslandığında çok daha fazla efor gerektirmesine karşın önemli avantajlar da sağlayan sistematik literatür taraması seçilmiştir. Sistematik literatür taramasının başlıca avantajı, belirli bir olgunun sonuçları hakkında çok çeşitli koşullar ve ampirik yöntemlerle bilgi sağlamasıdır. Çalışmalardan tutarlı sonuçlar elde ediliyorsa sistematik literatür çalışmaları sonuçların güvenilir ve uygulanabilir olduğuna dair kanıt sağlar. Elde edilen sonuçların çelişkili olması durumunda ise değişkenlik kaynaklarının araştırılabilmesine olanak tanır. Bir diğer önemli avantajı ise nicel araştırmalarda elde edilen verilerin meta analiz yoluyla bütüncül hale getirilmesine imkân sağlamasıdır. Bu durum geniş çaplı olmayan bireysel çalışmalarla tespit edilemeyen gerçek etkilerin tespit edilebilme olasılığını artırır. Bununla birlikte, gerçek etkilerin yanı sıra bazı önyargılar da ortaya çıkabileceğinden bu durum bir dezavantaj da olabilir (Kitchenham, 2004: 2).

Sistematik literatür taraması, belirli bir araştırma sorusu, konu alanı veya ilgilenilen fenomenle ilgili

mevcut tüm araştırmaları tanımlamanın, değerlendirmenin ve yorumlamanın yöntemidir. Sistematik bir incelemeye katkıda bulunan bireysel çalışmalara birincil çalışmalar denirken Sistematik incelemenin kendisi ikincil araştırma biçimidir (Kitchenham, 2004: 1). Sistematik bir inceleme, çeşitli dahil etme ve hariç tutma kriterlerini kullanarak hangi çalışmaların araştırmaya dahil edileceğinin belirlenmesi ve araştırma sorusunu cevaplamak için alanda yayınlanan tüm çalışmaların kapsamlı bir şekilde taranarak çalışmaların kalitesinin değerlendirilmesi; hangi çalışmaların araştırmaya dahil edileceğine karar verilmesi ve dahil edilen çalışmalardan elde edilen bulguların da sistemli bir şekilde sentezlenmesinden oluşur. Sistematik literatür analizinde hem nitel hem nicel hem de karma yöntemlerle bulgular elde edilir ve analiz edilebilir (Hemingway, 2009:5). Sistematik literatür taramaları araştırma sürecinin her evresinde titiz bir çalışma gerektirir. SLR sürecinde bulguların elde edilmesinden raporlanmasına her etap aynı titizliği gerektirir. Başarılı bir sistematik literatür taraması; yayınlanmış olsun ya da olmasın konuyla ilgili bütün kanıtları tanımlar, dahil etme kriterleri çerçevesinde çalışmaları seçer, her bir çalışmayı kalite değerlendirmesine tabi tutar, farklı çalışmalardan elde edilen bulguları önyargıdan uzak bir şekilde sentezler, bulguları olası yanılğı ihtimalini göz önünde tutarak yorumlar ve sonuçlarını raporlar (Hemingway, 2009: 1).

Tarama Protokolü

Öncelikle sürdürülebilir kalkınma amaçları(SDG) ve özellikle de SDG 16'nın kamu yönetimi perspektifiyle akademik düzeyde ele alınıp alınmadığının tespit edilmesi ele alındı ise mevcut durum izlenerek gelecek için çıkarımlarda bulunulması bir zorunluluk olarak görüldüğünden çalışmanın yapılması gerekli görülmüştür. Bu kapsamda ilk olarak araştırmanın amacı ve araştırma soruları belirlenmiştir. İkinci aşamada tarama stratejisi belirlenerek bu strateji doğrultusunda kriterler oluşturulmuş anahtar kelimeler belirlenerek tarama yapılmıştır. Üçüncü aşamada çalışma için gerekli olan birincil çalışmalara ulaşmak için tarama yapılacak veri tabanları belirlenmiştir. Dördüncü aşamada belirlenen dahil etme-dışlama kriterleri çerçevesinde incelenecek çalışmalar belirlenmiştir. Beşinci aşamada belirlenen çalışmalar kalite değerlendirmesine tabi tutularak bir kısmı elenmiştir. Altıncı aşamada incelenmesine karar verilen çalışmalardan veri çıkarma işlemi gerçekleştirilerek sentez yapılmıştır. Yedinci aşamada ulaşılan sonuçlar raporlanmış ve son aşamada ise konu tartışılarak mevcut durumdan hareketle önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın amacı ve araştırma soruları

Bu çalışmanın temel hedefi, sürdürülebilir kalkınma amaçları (SDG) ile ilgili araştırmaları belirli kriterler çerçevesinde ele alarak incelemektir. Bu genel hedef kapsamında, sürdürülebilir kalkınmanın literatürdeki mevcut tanımı, özellikle SDG 16 ile ilgili önemli araştırma başlıkları ve önemli araştırma boşlukları irdelenerek SDG 16'nın kamu yönetimi perspektifinden ele alınarak belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sistematik bir literatür taraması yöntemiyle yapılan bu çalışmada araştırma soruları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- 1) Sürdürülebilir kalkınma amaçları (SDG) nedir ve SDG 16 ile ne amaçlanmaktadır?
- 2) SDG 16 akademik düzeyde kamu yönetimi perspektifinden yeterince ele alınmış mıdır?
- 3) 2015-2023 yılları arasında yapılan araştırmalarda tespit edilen durum nedir?
- 4) Mevcut çalışmalar ışığında geleceğe yönelik beklentiler nelerdir?

Tarama stratejisi

Çalışmada konuyla ilgili makalelere ulaşmak için anahtar kelimeler olarak: “United Nations Sustainable Development Goals”, “Public Administration”, “SDG 16” ve “Systematic Literature Review” kullanılmıştır. Makaleler için tarama dili olarak İngilizce seçilmiştir. Bu kapsamda seçilen veri tabanlarında başlıklarda, anahtar kelimelerde, özetlerde ve tam metinlerde arama yapılmıştır.

Veri tabanı taraması

Çalışma kapsamında ele alınacak çalışmalar, belirlenen anahtar kelimeler ve bu kelimelerden Boolean işlemleri aracılığıyla oluşturulan kombinasyonlar aracılığıyla Web Of Science (WOS) veri tabanı kullanılarak elde edilmiştir. Bu kapsamda Web Of Science veri tabanında yapılan aramada “Sustainable Development Goals and Public Administration” kelime kombinasyonu tırnak içerisine alınmadan çalışma konularında aranmış ve toplam seksen beş (85) çalışmaya ulaşılmıştır. Alan daraltılarak yapılan araştırmada ise “Sustainable Development Goals and Public Administration” kelime kombinasyonu tırnak içerisine alınmadan çalışma özetlerinde aranmış ve iki (2) çalışmaya ulaşılmıştır. “Sustainable Development Goal 16 and Public Administration” kelime kombinasyonu yine tırnak içerisine alınmadan özetlerde aranmış bir(1) çalışmaya ulaşılmıştır. “Sustainable Development Goal 16” kelime kombinasyonu tırnak içerisine alınarak başlıklarda aranmış üç(3) çalışmaya ulaşılmıştır. “Sustainable Development Goal 16” kelime kombinasyonu tırnak içerisine alınarak özetlerde arama yapılmış beş(5) çalışmaya ulaşılmıştır. “Sustainable Development Goals” kelime kombinasyonu tırnak içerisine alınarak özet, başlık ve konu kapsamında arama yapılmış ve otuz altı(36) çalışmaya ulaşılmış toplamda yüz otuz iki (132) çalışma inceleme kapsamına alınmıştır.

Dahil etme, dışlama (Seçim) kriterleri ve kalite değerlendirme

Çalışma seçim kriterleri, çalışma sorusu için doğrudan kanıt sağlayan birincil çalışmalarını belirlemek için tasarlanmıştır. Yanlılık olasılığını azaltmak için, protokol tanımı sırasında seçim kriterleri tanımlanmıştır. Çalışmada dahil etme kriterleri çerçevesinde genel bir araştırma yapılmış ve yüz otuz iki (132) makale başlıkları ve özetleri detaylı olarak okunmak üzere kapsama alınmıştır.

Dahil etme kriterleri	Dışlama kriterleri	Kalite değerlendirme
Araştırma sorularına yönelik doğrudan kanıt sağlayan birincil çalışmalar	Tezler, kitaplar ve kitap bölümleri	Araştırma sorularına cevap verebiliyor mu?
SDG 16 ile ilgili makaleler	Bilişim, teknoloji, mühendislik, finans, çevre bilimi, enerji, matematik, sağlık, eğitim ve psikoloji alanlarında yazılmış makaleler.	İncelenecek çalışma yanlılıktan uzak ve bilimsel yönetime uygun olarak yapılmış mı?
1 Ekim 2015-2023 arası yayınlanan makaleler	Tanımlanmış araştırma soruları, şeffaf bir araştırma süreci, veri çıkarma ve dahil etme sürecine sahip olmayan sistematik literatür taramaları.	Dış geçerliliğin bir ön şartı olarak incelenecek çalışma kendi iç geçerliliğine sahip mi?

İngilizce yazılmış makaleler	Aynı çalışmanın tekrar versiyonları	Çalışmada gözlemlenen etkilerin çalışma dışında ne ölçüde uygulanabilir olduğu.
Hakemli dergilerde yayınlanmış makaleler	Gri literatür	Temel veriler/çalışmalar incelenecek çalışmada yeterince tanımlanmış mı?
Sosyal bilimler alanlarındaki makaleler		
SSCI, AHCI, SCI Expanded dergilerde yayınlanmış olmalıdır.		
Sistemik bir literatür taraması olarak atıfta bulunup bulunulmadığına bakılmaksızın tanımlanmış araştırma soruları, şeffaf bir araştırma süreci, veri çıkarma ve dahil etme sürecine sahip olan sistemik literatür taramaları.		

Elde edilen yüz otuz iki (132) çalışmanın seksen yedi (87) tanesi çalışma konularının farklılığı nedeniyle başlık okumaları yapıldıktan sonra kapsam dışı bırakılmıştır. Geri kalan kırk beş (45) çalışmanın on sekiz (18) tanesi özet okumaları sonrasında hem tekrar olduğu için hem de birbirine benzer çalışmalar olduğu için kapsam dışı bırakılmış on dört çalışma (14) özetlerinin ve genel başlıklarının incelenmesi neticesinde çalışmanın amacı dışındaki konulara odaklandıkları için kapsam dışı bırakılmış kalan on üç (13) çalışmanın metni çalışmanın amacı doğrultusunda detaylı olarak incelenmiştir.

2. BULGULAR

Çalışma kapsamında seçilen tüm makaleler; yayın yılı, yayın yeri, dergilerde kullanılan metodolojiler ve yayınlanan makalelere göre tasnif edildi. Yine veri çıkarma sürecinde makalelerdeki sürdürülebilir kalkınmanın ana tanımları, çalışılan ana konular ve literatürdeki araştırma boşlukları ile ilgili makaleler dikkate alınmıştır. Aşağıdaki tabloda seçilen çalışmalardan elde edilen veriler çalışma künyesi ile birlikte sunulmuştur.

SDG 16 Hedef	Çalışma	Anahtar Kelimeler	Yöntem	Sonuç
SDG 16	Massey, A. (2022). Sustainable Development Goals and their Fit with Good Governance. <i>Global Policy</i> , 13, 79-85.		Literatür taraması	SDG'lerin politika uygulamalarına aktarılmasında bağlamın önemine vurgu yapılmış her ülkenin kendi özel durumunun belirleyici olduğu vurgulanmıştır.
SDG 16	Botero, J. C., Pinzon-Rondon, A. M., & Pratt, C. S. (2016). How, when and why do governance, justice and rule of law indicators fail public policy decision making in practice?. <i>Hague Journal on the Rule of Law</i> , 8, 51-74.	Indicators, Indices governance, Justice, Rule of law, SDG Goal 16.	Literatür taraması	SDG'leri amaç göstergelerinin belirlenmesinde izlenecek yöntem açısından ele alan Botero'ya göre göstergeler iyi tasarlanamama, kavramsallaştırılmama ve teknik tutarlılık yetersizliği nedeniyle başarılı olmama riskine sahiptir.
SDG 16.1, SDG 16.2, SDG 16.4, SDG 16.6.	Gallo, P. J., Sosa, S., & Velez-Calle, A. (2023). Business for peace: How entrepreneuring contributes to Sustainable Development Goal 16. <i>BRQ Business Research Quarterly</i> , 26(1), 62-78.	Business for peace, extreme context, entrepreneurship, emancipatory entrepreneuring, SDG 16.	Durum çalışması	Girişimcilik faaliyetlerinin yalnızca bir kâr sağlama aracı olmadığı aynı zamanda olumlu sosyal değişimin yaratıcısı ve statükodan kurtarıcı rol üstlenebileceğini dolayısıyla çatışmalardan zarar gören toplumsal dokuların onarılması ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması noktasında faydalı olabileceğini ileri sürülmektedir.
SDG 16	Milton, S. (2021). Higher education and sustainable development goal 16 in fragile and conflict-affected contexts. <i>Higher Education</i> , 81(1), 89-108.	Higher education, Sustainable development goals, SDG16, Peace, Governance, Fragile states.	Çatışmalardan etkilenen ortamlarda saha ve masa başı araştırmalarına dayalı kapsamlı literatür taraması ve mülakatlara dayalı nitel çalışma.	Çatışmalardan etkilenen kırılgan ortamlarda yüksek öğrenimin SDG 16'nın gerçekleşebilmesine belirli oranda olumlu katkısı olduğu öne sürülmektedir. Ayrıca kuzey-güney arasındaki güç dengesizliğinin ortaklıkları olumsuz etkilediği ileri sürülmektedir.

<p>SDG 16</p>	<p>Thérien, J. P., & Pouliot, V. (2020). Global governance as patchwork: the making of the Sustainable Development Goals. Review of International Political Economy, 27(3), 612-636.</p>	<p>Global governance, Development; United Nations, Global policy, Values; practices.</p>	<p>Literatür taraması</p>	<p>Küresel yönetimi, sektörler arasında ve zaman içinde değişen kurumsal unsurların bir yaması olarak tanımlamayan ve SDG'leri bu bağlamda ele alan çalışmada küresel kamu politikası oluşturma süreci, uygulamalar ve süreci yapılandıran değer tartışmaları açısından analiz edilmektedir. Buna göre birincisi küresel kamu politikaları, tekrarlama ve denemenin karmaşık bir karışımı yoluyla elde edilen pratik derlemelerden oluşur. İkinci olarak, küresel kamu politikaları, ortak iyinin çelişkili yorumlarına dayandıkları için genellikle muğlak olan normatif yamalar oluştururlar. Küresel politika oluşturmayı açık uçlu pratik ve normatif bir süreçtir.</p>
<p>SDG 16.3</p>	<p>Laberge, M., & Touihri, N. (2019). Can SDG 16 data drive national accountability? A cautiously optimistic view. Global Policy, 10, 153-156.</p>		<p>Durum çalışması</p>	<p>SDG'leri SDG 16'ya ilişkin yapılan çalışmalar bağlamında ele alan Laberge'ye göre SDG'lerin ilerleme hızı çok yavaştır ve hatta negatif seyre sahiptir.. Ancak özellikle Tunus özelinde bu durumun tam tersi geçerlidir.</p>
<p>SDG 16.5</p>	<p>Misra, A., Okewu, E., Misra, S., & Fernández-Sanz, L. (2022). Deep Neural Network Model for Evaluating and Achieving the Sustainable Development Goal 16. Applied Sciences, 12(18), 9256.</p>	<p>Sustainable development goals, Predictive modelling, SDG 16, Corruption, Deep neural network.</p>	<p>Karma yöntem; Literatür taraması ve Derin öğrenme modeli</p>	<p>SDG 16'nın gerçekleşme durumunun derin sinir ağı modeli ile incelendiği çalışmada yolsuzlukla mücadele çabalarının barışı, adaleti ve güçlü kurumları (SDG 16) desteklediğini ve kalan SDG'lere ulaşmak için de bir temel oluşturduğu nicel verilerle doğrulanmıştır. Yolsuzluğun gözlemlendiği ortamlarda barış, adalet ve güçlü kurumlar tehdit altında olduğu için diğer 16 SDG'nin gerçekleşmesinin de mümkün olamayacağı ileri sürülmüştür.</p>

SDG 16	Sisto, R., García López, J., Quintanilla, A., de Juanes, Á., Mendoza, D., Lumberras, J., & Mataix, C. (2020). Quantitative analysis of the impact of public policies on the sustainable development goals through budget allocation and indicators. Sustainability, 12(24), 10583.	Sustainable Development Goals; SDG; 2030 Agenda; budget; public policy; evaluation; indicators; meta-analysis; impact assessment.	Nitel çalışma. İlgili bütçe verilerinin istatistiksel analizi.	Çalışmada bütçe programının tahsisi ile yerel düzeyde meydana gelen sürdürülebilir kalkınma durumu arasındaki bağlantıları belirlemek amacıyla İspanyol yerel yönetimlerinin bütçeleri (2016-2018) ve toplu SDG endeksleri yayımlanan yıllık raporlar ışığında her yılı ayrı ayrı analiz ederek bütçe tahsisi ile SDG'ler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.
16.3	Satterthwaite, M. L., & Dhital, S. (2019). Measuring access to justice: Transformation and technicality in SDG 16.3. Global Policy, 10, 96-109.	.	BM, uluslararası kuruluşlar ve ulusal kurumların yayınladıkları istatistikler ve uzman görüşlerine dayalı literatürün incelenmesi ve analizi.	SDG 16.3'ü belirlenen göstergeler üzerinden ele çalışmaya göre göstergeler ceza hukukuna yönelik olumlu katkılar sunarken medeni hukuka yönelik çok önemli eksiklikler barındırmaktadır. Bu eksiklikler vatandaşların görüşlerinin alınabilmesini sağlayan anket vb. modüllerin geliştirilmesiyle giderilebilecektir.
SDG 16	Ramcharan, R. (2021). SDG 16 and the human rights architecture in Southeast Asia: A complementary protection process. Journal of human rights, 20(2), 228-244.		Literatür Taraması, Güneydoğu Asya ülkelerinin ulusal istatistik ofislerinin verilerinin incelenerek analiz edilmesi.	SDG 16'yı (barış, adalet ve kapsayıcı kurumlar) özellikle Güneydoğu Asya'da insan haklarının korunmasını teşvik etmek ve diğer tüm SDG hedeflerine ulaşılması için temel olarak kabul eden çalışmada Devletlerin göstergeleri yerel ihtiyaçlar doğrultusunda güncelleştirmeleriyle birlikte uluslararası insan hakları standartlarıyla uyumun da hedeflere ulaşılmasında bir zorunluluk olduğu vurgulanmıştır.

<p>SDG 16</p>	<p>Liu, H., Lee, C., & Alden, C. (2022). The Dynamics of Governance and Sustainable Development Goals in the Global South. <i>Global Policy</i>, 13, 5-10.</p>		<p>SDG'ler üzerine yazılmış araştırma makalelerine dayanan literatür taraması.</p>	<p>SDG'leri yönetim bağlamında ele alan ve SDG'lerin yönetim anlayışı üzerine inşa edildiğini öne süren çalışmada SDG'lerin uygulanmasında bağlamın önemi vurgulanarak son yıllarda, sahip oldukları fırsat ve zorlukların benzerliği nedeniyle, gelişmekte olan ülkelerde ortaya konulan başarılı uygulamaların diğer gelişmekte olan ülkeler için örneklik teşkil edeceğini dolayısıyla sürdürülebilirlik yönetimi çalışmalarının mikro-temelli bir bakış açısıyla yapılması gerektiği ileri sürülmüştür.</p>
<p>SDG 16</p>	<p>Moratis, L., & Melissen, F. (2022). Bolstering responsible management education through the sustainable development goals: Three perspectives. <i>Management Learning</i>, 53(2), 212-222.</p>	<p>Activism, emotional affect, paradox, responsible management education, sustainable development goals, sustainability.</p>	<p>Teorik çalışma</p>	<p>SDG'lerin eğitimin rolü açısından ele alınıp sorumlu yönetici eğitimi programlarının önemini vurgulandığı ve mevcut eğitim çerçevesinin eleştirildiği çalışmada; ağırlıklı olarak SDG'lere konuya dayalı bir içerik perspektifi uygulamaya dayanan ve SDG'leri yalnızca muğlak ve esasen tartışmalı sürdürülebilirlik kavramının çağdaş, net ve meşrulaştırılmış bir yorumu olarak gören eğitim anlayışı yerine; sürdürülebilirliğin dönüşümsel ve sistemik bir değişim gerektiren bir yaklaşımla ele alınması önerilmektedir.</p>

TARTIŞMA ve SONUÇ

Birleşmiş Milletler ve üyelerinin, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra dünyanın geri kalanını Batı'nın imajına göre yeniden oluşturmaya çalışan önceki reform programlarının hatalarından kaçınma girişimi olarak (Massey, 2021: 82) sürdürülebilir kalkınma amaçlarını (SDG) iyi yönetim bağlamında ele alan Massey'e göre SDG 16 ve 17'nin koordinasyonu ve bu iki amaç noktasında bir ilerleme sağlanmadan diğer 15 SDG'ye ulaşmak mümkün değildir. Çünkü SDG 16 ve 17 kamu yönetiminde iyi yönetimin temelinde yer almaktadır. Dolayısıyla iyi yönetimin gereklilikleri sağlanmadan SDG'lerin yeterli düzeyde gerçekleştirilmesi de olanaksızdır. Bunun için ise yeterli sayıda ve uygun bir şekilde eğitilmiş, yetkin ve dürüst kamu yöneticileri olmadan,

Massey gerek iyi yönetişimin tanımlanmasında gerekse SDG'lere uygulanmasında bağlamın önemine vurgu yaparak bir toplumda önemli politik konuların ve dolayısıyla da yönetsel yapılanmanın sosyal olarak inşa edildiğini belirtmektedir. Buradan hareketle SDG leri her toplumun kendine özgü toplumsal ve kültürel koşulları ışığında ele almak ve gerekli politikaları belirlemek çok önemlidir. Aksi durumda bir toplum için geçerli ve faydalı olan bir politikanın diğerleri içinde geçerli olduğunu kabul ederek toptancı ve empoze edici bir yaklaşımla hareket etmek daha en başından başarısızlığı göze almak demektir (Massey, 2021: 81).

Bu kapsamda bir yönetişim tanımı yapıldığında Yönetişim, toplumsal meselelere çözüm üretmek ve yeni fırsatlar elde etmek için kamu ve özel sektör aktörlerinin diğer aktörlerle girdiği etkileşimlerin toplamıdır (Massey, 2021: 82).

Son yıllarda politika sürecinin değişen doğası kamu politikasının oluşturulması sürecini hem daha fazla alana hem de daha fazla aktöre duyarlı kılmıştır. Dolayısıyla politika belirleme ve uygulama süreçlerinde tüm aktörlerin dikkate alınması gerekliliktir (Massey, 2021: 82).

Bu anlayışla ele alındığında yönetişim sivil toplumun, ekonomik grupların, çeşitli sosyal ve çıkar gruplarının kamu politikasının bütün süreçlerinde çoğulcu bir yaklaşımla aktif olmasıdır. İyi yönetişim ise adı geçen bütün paydaşların gerek yapısal gerekse süreçsel anlamda demokratik, şeffaf ve hesap verebilir olmasıdır (Massey, 2021: 82).

İyi yönetişimin bileşenleri şunlardır:

Nerede olursa olsun yolsuzluğu azaltmak, ırk, etnik köken, din, kültür ve siyasetten bağımsız olarak hukukun üstünlüğüne dayalı adil ve uygulanabilir yasal düzenlemeler, kişisel mahremiyet, devlet sırları ve ticari gizliliğe gereken özen gösterilerek şeffaflığın sağlanması, eşitlik ve bağımsız bir yargıya karşı hesap verebilirlik, cevap verebilir, düzeltici, söz konusu şikayeti giderici, sadece bireysel olarak değil yönetsel, proje ve mali açıdan etkin, verimli, şeffaf ve yaptırım gücü olan bir hesap verebilirlik, ilgi alanlarının çeşitliliğine göre çoğulcu bir katılım ve yenilikçi teknolojilerden de istifade ederek dijital yönetişimdir (Massey, 2021: 83).

SDG'leri SDG 16 ya ilişkin yapılan çalışmalar bağlamında ele alan Laberge'ye göre SDG'lerin ilerleme hızı çok yavaştır ve hatta negatif seyre sahiptir. Ancak özellikle Tunus özelinde bu durumun tam tersi geçerlidir. Bu kapsamda yaptığı nicel çalışmada Tunus özelinde SDG'lerin uygulamaya geçirilmesinin seyrinin olumlu olduğunu belirtmiş Tunus'un BM'nin belirlemiş olduğu hedeflerinde ötesine geçerek kendi hedeflerini belirlediğini ve önemli ilerlemeler kat ettiğini gözlemlemiştir (Laberge, 2019; 155).

SDG'leri Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin (MDG'ler) bir devamı olarak ele alan ve onların başarıları üzerine kurulan; yoksulluğu sona erdirmeyi, gezegeni korumayı, barış ve refahı sağlamayı amaçlayan hedefler olarak ele alan Liu'ya göre SDG'ler sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla dünya çapında sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaya yönelik uluslararası taahhüdün göstergesidir. SDG'leri özel kılan ise uluslararası toplumun geniş kabulü, taahhüdü ve sürdürülebilir kalkınmanın farklı boyutlarıyla 232 gösterge ile ölçülebilir hale getirilmiş kapsamlı tanımı ve bu sürdürülebilirlik hedeflerinin evrensel,

bütünleşik ve bölünmez olduğunun uluslararası toplumca anlaşılmasıdır. Liu'da SDG'leri yönetim bağlamında ele almış ve SDG'lerin yönetim anlayışı üzerine inşa edildiğini öne sürmüştür. SDG 16'da temel kamu yönetiminde yönetim bağımsız bir olgu olarak ele alınırken diğer SDG'lerin uygulanmasında ise en temel faktör olarak ele alınmıştır. Ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik kurumları aracılığıyla işlevlerin ve gücün kullanılması olan yönetim, çoklu paydaşlar arasındaki karar verme ve etkileşimlere rehberlik eden yapılar, süreçler ve sistemlerdir.

Bununla birlikte SDG'lerin uygulanmasında bağlamın önemini vurgulayarak son yıllarda, sahip oldukları fırsat ve zorlukların benzerliği nedeniyle, gelişmekte olan ülkelerde ortaya konulan başarılı uygulamaların diğer gelişmekte olan ülkeler için örneklik teşkil edeceğini dolayısıyla sürdürülebilirlik yönetimi çalışmalarının mikro-temelli bir bakış açısıyla yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Liu'ya göre Güney-Güney işbirliği, sürdürülebilir ekonomik kalkınma için daha önemli bir bilgi ve beceri geliştirme kaynağıdır ve BM 2030 gündeminin ve SDG'lerin uygulanması, ancak yerel bağlamın karşılaştırılabilir bir şekilde tanınması durumunda başarılı olacaktır.8 (Liu vd, 2022: 6-8).

SDG'leri eğitimin rolü açısından ele alıp sorumlu yönetici eğitimi programlarının önemini vurgulayarak mevcut eğitim çerçevesini eleştiren Moratis'e göre ağırlıklı olarak SDG'lere konuya dayalı bir içerik perspektifi uygulamaya dayanan ve SDG'leri yalnızca muğlak ve esasen tartışmalı sürdürülebilirlik kavramının çağdaş, net ve meşrulaştırılmış bir yorumu olarak gören eğitim anlayışı yerine; sürdürülebilirliği dönüşümsel ve sistemik bir değişim gerektiren bir yaklaşımla ele almak SDG'lerin uygulanabilirliğini daha gerçekçi kılacaktır (Moratis, 2022: 213).

Bunun için üç yaklaşım öne çıkarılmıştır: birincisi SDG'lerin aynı doğrultuda pozitif etkileşim içerisinde olduğunun yanlış olduğu vurgulanarak ekonomik, sosyal ve ekolojik hedeflere ulaşılmasında bir hedefe yaklaşırken diğer hedeften uzaklaşmanın mümkün olduğu bilinciyle en faydalı olan hedefin seçilmesinin gerekliliği.

İkincisi SGD'leri gerçekleştirmek, ortaya çıkan sorunların sistemik, karmaşık ve birbirine bağlı doğasını tanıyan ve zımnen birçok farklı düzeyde değişime ihtiyaç olduğunu ima eden bir tür aktivizm olan sistemik aktivizme dahil olmaktır. Bu kapsamda okullarda; sürdürülebilirlik, etik ve sosyal amaçlara daha fazla odaklanarak eğitim ve öğretim için araştırma çabaları hızlandırılmalıdır. Bu tür aktivist yaklaşımların içerisinde eğitimcilerin üstlenmek istedikleri ve sürdürülebilirliği sağlamada önemli gördükleri roller hakkında düşünmesi ve öğrencilerini farklı rolleri denemeye teşvik etmesi önemlidir. Çünkü bu roller, politika değişikliği için fırsat pencerelerini, tartışma ve düşünce mantığını belirlemeyi, yakıcı konuların tartışılmasını desteklemeyi ve yeni söylem ve kültürel değişim yaratmaya yardımcı olmayı içerebilir (Moratis, 2022: 218).

Üçüncüsü SDG'lerin gerçekleştirilmesi duygusal bir sahiplenme teşvikle de ilgilidir. Zorluklar yelpazesinin genişliği, teknik işlevselleştirmede yaşanan sıkıntılar, coğrafi kapsam ve karmaşıklıklar, arzulanan eylem modeline karar vermede ortaya çıkan ikilemler, gözle görülür fiili ilerlemenin olmaması, tam açık olmayan hedefler hem yönetim öğrencilerinde hem de eğitimcilerinde duygusal tepkileri çok iyi tetikleyebilir. Bu nedenle, SDG'ler, örneğin bilişsel öğrenme modlarına ek olarak katılımı geliştirmek için öğrenenleri duygusal öğrenmeye dahil eden daha bütüncül pedagojilerin aktif olarak uygulanmasını gerektirebilir. Bununla birlikte, özellikle Gündem 2030'u gerçekleştirmedeki

sınırlı ilerlememiz göz önüne alındığında, yönetim eğitiminin, sürdürülebilirlik zorluklarıyla ilgili farkındalığın ve deneyimlerin beraberinde getirebileceği olumsuz duygusal etkilere uyum sağlaması da aynı oranda önemlidir (Moratis, 2022: 217-218).

SDG'leri amaç göstergelerinin belirlenmesinde izlenecek yöntem açısından ele alan Botero'ya göre göstergeler pratikte kâğıt üzerindeki gibi işlevsel olamama riskine sahiptir. Göstergelerin pratikte istenen hedefe ulaştırmamasının altında başlıca üç sorun yatmaktadır. Bunlar: hedeflerin iyi tanımlanmamış olması, yetersiz veya yanlış aracı kullanımı ve bağlamın dikkate alınmamasıdır. Yetersiz tanımlanmış hedeflere dayanan göstergelerin asıl noktayı kaçırmaları kaçınılmazdır (Botero, 2016: 53).

SDG'lerin başarılmasında iyi tasarlanmış göstergeler önemlidir çünkü güçlü semboller olan göstergeler karmaşık kavramların hayata geçirilmesinde gerçekleştirilmek istenen yeniliğin tanıtımında ortak bir dil kullanımına olanak sağlarlar. Göstergeler siyasa yapıcılarının problemleri yeni bir bakışla görmesini sağlarlar güçlü sembollerdir; karmaşık kavramları hayata geçirirler ve reformları savunmak için ortak bir dil sağlarlar ve altta yatan sistemik varsayımlar ile değer seçimlerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olurlar. Bu kapsamda bir göstergenin bir araştırma veya politika sorusuna uygulanabilirliğini değerlendirmek için beş temel adım vardır (Botero, 2016: 68-70):

Birincisi, hedeflerin açık bir şekilde spesifik olarak tanımlanmasıdır ki bu aktörlerin neyi neden yapması gerektiğinin açıklamasıdır. Bu adımda dikkate değer bir diğer nokta ise göstergelerin amaçların seviyesine göre değişkenlik gösterdiğidir. Yani operasyonel seviyedeki bir gösterge operasyonel seviyedeki amaçlar için etkili olabilirken aynı göstergenin tek başına kullanılması durumunda yapısal veya stratejik düzeydeki sorunların çözümünde başarısız olması büyük olasılıktır.

İkinci adım, temel varsayımları ve değer yapısı da dahil olmak üzere göstergenin kavramsallaştırmasının anlaşılmasıdır. Göstergeler geliştirilirken bir göstergenin tam olarak neyi ölçtüğü konusunda şeffaf ve açık olması önemli olduğu gibi gösterge kullanıcılarının da göstergenin gerçekten ölçmeye çalıştıkları şeyi ölçtüğünden emin olmak için gerekli adımları atması da son derece önemlidir.

Üçüncü adım, ele alınan konuyla ilgili olarak göstergelerin teknik tutarlılığının kontrol edilmesidir. Bu kapsamda en küçük ölçekte resmi istatistiklere dayalı olarak geliştirilen göstergelerden en büyük ölçek için geliştirilen göstergelere kadar her tür göstergenin politika geliştirme sürecinde faydalı olabilmesi geçerli ve güvenilir olmasına bağlıdır. Teknik tutarlılık ise kavramsal tutarlılık da dahil olmak üzere standartlaştırılmış ve güvenilir veri toplama yöntemleri, ağırlıklandırma ve normalleştirme için uygun yöntemlerin saptanması gibi belirli teknik gereklilikleri karşılamalıdır.

Dördüncü adım, yeterli ve uygun aracı veya temsilcilerin kullanılmasıdır. Genellikle tek bir gözlem yanıltıcı olabilir ve yanlış yorumlamayı önlemek için onun diğer gözlemler bağlamında değerlendirilmesi gerekir.

Son olarak, son kullanıcı saptanan göstergeler doğrultusunda elde edilen verilerin söz konusu durum için en uygun veri olduğundan ve kullanıcının yanıt aradığı şeyi ölçmenin en iyi yolu olduğundan emin

olmak için kontrol etmelidir. Göstergelere dayalı başarılı politikaların oluşturulması, genel göstergelerin belirli koşulların kültürel, finansal ve operasyonel gerçeklerine uyarlanmasına bağlıdır (Botero, 2016: 70-71).

Sonuç olarak sistemin farklı boyutlarını birlikte takip ederek ve bu boyutlar arasındaki zaman içindeki etkileşim hakkında bilgi sağlayan etkili göstergeler, yalnızca belirli bir alanda ilerleme kaydedilip kaydedilmediği ve ne ölçüde kaydedildiği hakkında bilgi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bir hedefe yönelik ilerlemenin diğerini nasıl olumsuz etkileyebileceği hakkında da bilgi sağlar.

Yetersiz veya yanlış aracı kullanımı: Bazen neyin ölçülmek istendiği bilinmesine karşın ölçümün zor ya da maliyetli olması ikinci en iyi seçeneği ön plana çıkarır ki bu durum hedeften sapmalara yol açar. Sonuç olarak sonuçlara hızlı bir şekilde ulaşma isteği yanıltıcı olabilir (Botero, 2016: 57).

Bağlamı göz ardı etmek: Göstergeler genellikle karmaşık kamu politikası sorunlarının bir yönünü izole eder ve politika yapıcılarını onu yapay olarak incelemeye ve bağlamından koparmaya yönlendirir. Dolayısıyla kavramların operasyonelleştirilmesi gerekebilir. Bir araştırmada kavramların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için kavramların gözlemlenebilir, ölçülebilir bir forma çevrilmesi gerekir. Bu, soyut kavramları tanımlamayı ve netleştirmeyi ve bunlara ilişkin göstergeler geliştirmeyi içerir. Soyut kavramların açıklığa kavuşturulması ve gözlemlenebilir ölçülere çevrilmesine operasyonelleştirme denir (Botero, 2016: 60).

SDG 16 ele alındığında, yönetim, adalet ve hukukun üstünlüğü gibi konularda SDG göstergelerinin geliştirilmesinden sorumlu kurumların, SDG 16'nın alt hedeflerinin gerekli kıldığı özeni gösterdikleri söylenemez. Bu kapsamda ideal olarak her hedef için yalnızca bir gösterge içeren basit bir gösterge sisteminin benimsenmesi yaklaşımı diğer alanlar için geçerli olsa da SDG 16 için uygun görünmemektedir. SDG 16'nın geniş hedef yelpazesi, temel performans göstergelerinin kısa bir listesiyle açıklanamamaktadır. Örneğin, Hedef 16'nın hedeflerinden birisi ulusal ve uluslararası düzeyde hukukun üstünlüğünün teşvik edilmesidir. Ancak Küresel Adalet projesinin, ülkelerde yalnızca ulusal düzeyde hukukun üstünlüğünün uygulanmasını izlemek için 500'den fazla değişkenden oluşan çok karmaşık bir ölçüm gerektirdiği göz önüne alındığında bir veya birkaç göstergenin böylesine karmaşık, çok yönlü bir gerçeği hem ulusal hem de uluslararası düzeyde açıklaması mümkün görünmemektedir (Botero, 2016: 72).

Sürdürülebilir kalkınmayı özellikle de SDG 16'yı özel sektör ve girişimcilik bağlamında ele alan Gallo, özel sektörün barış ve kalkınma için kaynak sağlayarak, çatışmadan etkilenen nüfusun iş sahibi olması ve barış sürecinin meşruiyet kazanmasında temel bir role sahip olabileceğini ileri sürmektedir.

Girişimcilik faaliyetlerinin yalnızca bir kâr sağlama aracı olmadığı aynı zamanda olumlu sosyal değişimin yaratıcısı ve statükodan kurtarıcı rol üstlenebileceğini dolayısıyla çatışmalardan zarar gören toplumsal dokuların onarılması ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması noktasında faydalı olabileceğini ileri sürmektedir. Gallo'ya göre girişimciliğin SDG 16'ya katkısı yalnızca suç işlenmesinin önlenmesiyle kalmamakta kapsayıcı işe alma, katılım, kurumsal ortamı dönüştürme ve barış ortamının inşası gibi katkıları bulunmaktadır (Gallo, 2023: 74).

Çalışmada SDG 16'nın 12 alt hedefinin 4'üne yönelik girişimciliğin olumlu katkısı olduğu saptanmıştır. Bunlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Gallo, 2023: 74).

SDG 16 alt hedefi	Girişimciliğin katkısı
SDG 16.1. Şiddetin her yerde azaltılması.	Kapsayıcılık yoluyla tekrar suç işlenmesinin önlenmesi.
SDG 16.2. Çocukların istismar, sömürü, insan ticareti ve şiddetten korunması.	Kız çocuklarının ve kadınların güçlendirilmesinin teşvik edilmesi.
SDG 16.4. Organize suçla ve yasa dışı mali ve silah akışlarıyla mücadele edilmesi.	Yeniden bütünleşme, topluluk katılımı ve yeni işlerin yaratılması nedeniyle organize suçta azalma.
SDG 16.6. Etkili, hesap verebilir ve şeffaf kurumların geliştirilmesi.	Yeni girişimleri denetleyen, yeniden bütünleşmeyi teşvik eden ve hükümet ve uluslararası kurumlarla ilişkileri yöneten yeni kurumlar olarak kooperatiflerin oluşturulması.

SDG 16'nın gerçekleştirme durumunu tahmine dayalı ve makine öğreniminin bir bileşeni olan; sınıflandırmak, tahmin etmek ve karar vermek için algoritmalar ve veriler kullanan bir model olan derin sinir ağı modeli ile inceleyen Misra'ya göre yolsuzluğun nedeni ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşamamalarıdır. Hesap verebilirliği, şeffaflığı ve dürüstlüğü teşvik etmek için, veri kümelerindeki kalıpları tespit ederek uygun yolsuzlukla mücadele önlemlerinin alınması için tahmine dayalı bir modelin kullanıldığı çalışmada yolsuzlukla mücadele çabalarının barışı, adaleti ve güçlü kurumları (SDG 16) desteklediğini ve kalan SDG'lere ulaşmak için de bir temel oluşturduğu nicel verilerle doğrulanmıştır. Yolsuzluğun gözlemlendiği ortamlarda barış, adalet ve güçlü kurumlar tehdit altında olduğu için diğer 16 SDG'nin gerçekleşmesi de mümkün değildir (Misra, 2022: 1-4).

Bütçe programının tahsisi ile yerel düzeyde meydana gelen sürdürülebilir kalkınma durumu arasındaki bağlantıları belirlemek amacıyla İspanyol yerel yönetimlerinin bütçelerini (2016-2018) ve toplu SDG endekslerini yayımlanan yıllık raporlar ışığında her yılı ayrı ayrı analiz ederek bütçe tahsisi ile SDG'ler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırdığı çalışmada Raffele anlamlı sonuçlara ulaşmıştır. Buna göre tüm bütçe programlarının yaklaşık %25'inin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri üzerinde bir etkiye sahip olduğunu görülmüştür (Sisto vd., 2020: 10).

Sonuçlar SDG 16 (Barış, adalet ve güçlü kurumlar) açısından ele alındığında SDG 16'nın bütçe programlarının %35,2'sinden etkilendiği görülmüş ve dikkate alınan yılların en az birinde dokuz olumlu etki, 19 olumsuz etki ve 3 karışık etki saptanmıştır. Bu durum SDG 16'nın heterojen yapısından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla tutarlı bir ölçüm yapılması oldukça zordur (Sisto vd., 2020: 12).

Sonuçlar SDG 17 (Hedefler için Ortaklıklar) açısından ele alındığında, SDG 17'nin bütçe programlarının %20,4'ünden etkilendiği ve dikkate alınan yıllardan en az birinde 8 olumlu etki, 5 olumsuz etki ve her iki dönemde de beş uzun süreli olumlu etki saptanmıştır (Sisto vd., 2020: 12).

Araştırma sonucuna göre politika yapımında artık sübjektif varsayımlara dayalı stratejiler tasarlanamayacağı ve tüm sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için gerekli araçların karar verme sürecine dahil edilmeleri gerektiği ortaya çıkmıştır. Yine araştırma sonucuna göre çoğu şehirde bütçe ve SDG'ler içinde ve arasında önemli bir sinerjinin varlığı saptanmıştır. Ortaya çıkan sinerji, bütçe programları ile SDG'ler arasında geniş bir uyum olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bir hedefteki ilerleme veya bir programa yapılan yatırım, diğer hedeflerin gerçekleştirilmesine de büyük oranda olumlu katkı sunmaktadır (Sisto vd., 2020: 13).

Küresel yönetişimi, sektörler arasında ve zaman içinde değişen kurumsal unsurların bir yaması olarak tanımlamayan ve SDG'leri bu bağlamda ele alan Therien'in çalışmasında küresel kamu politikası oluşturma süreci, uygulamalar ve süreci yapılandıran değer tartışmaları açısından analiz edilmektedir. Buna göre birincisi küresel kamu politikaları, tekrarlama ve denemenin karmaşık bir karışımı yoluyla elde edilen pratik derlemelerden oluşur. İkinci olarak, küresel kamu politikaları, ortak iyinin çelişkili yorumlarına dayandıkları için genellikle muğlak olan normatif yamalar oluştururlar. Küresel politika oluşturmayı açık uçlu pratik ve normatif bir süreçtir.

Küresel politikaların uygulama sıkıntıları ise birincisi ekonomik ikincisi ise eklektik olmak üzere iki farklı bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Birinci görüşe göre, küresel kamu malları, rekabete uygun olmamaları ve dışlanamazlıkları nedeniyle toplu eylem sorunlarına yol açmaktadır. Bu durumun düzeltilmesi ve küresel kamu mallarının etkin üretimi ile yönetiminin sağlanması akıllı küresel politikalar ve paydaşların gönüllü olarak işbirliği yapmaya teşvik edilmesini sağlayan kurumsal teşviklerin geliştirilmesiyle mümkündür.

Bu perspektife karşı çıkanlar ise küresel politika oluşturmanın yamalı doğasını vurgulayarak küresel yönetişimin tutarlı bir bütün olamayacağını ileri sürmektedir. Bu iki farklı yaklaşımın bir sentezi olarak karşılıklı bağımlılık yaklaşımı ise küresel yönetişimin hedefinin kamu mallarının üretiminin ve yönteminin kurumsal teşvikler yoluyla gönüllü işbirliğine dayalı bir süreç olarak ele almaktadır. (Therien, 2019: 3-7).

SDG 16'yı teknik bir çalışmanın göstergesi olmaktan ziyade insanların kendi adalet ve adaletsizlik deneyimlerinden hareketle kimsenin geride bırakılmadığı bir dünyaya doğru ilerlemeyi değerlendirme çabalarının merkezinde konumlandıran Satterthwaite'e göre SDG göstergelerinin seçiminin önemli sinyal verme, bilgilendirme ve yönetsel etkileri vardır. Bu, SDG 16.3'te ana hatlarıyla belirtildiği gibi, adalete erişim gibi temel insan hakları sorunu için özellikle doğrudur. Bu amaca yönelik resmi göstergeler, ceza adaletinin temel olgularını kapsamına rağmen, medeni hukuka erişimin dışlanması o kadar ciddidir ki düzeltilmesi gerekir. İhtiyaç duyulan şey, sıradan vatandaşların adaletle ilgili günlük sorunlarına çözüm bulma yeteneklerini değerlendiren iyi tasarlanmış kapsayıcı bir anket modülü aracılığıyla verilerin toplanabileceği bir göstergenin benimsenmesidir. Dolayısıyla seçilen yaklaşım ne olursa olsun, yasal ihtiyaçlarla ilgili bir göstergenin benimsenmesi, politika yapımcıların sıradan vatandaşların yasal kapasitelerini ve nerede engellerle karşılaştıklarını daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Ancak bu zorlukların tespit edilip doğru bir şekilde ölçülebilmesi durumunda herkes için adil ve onurlu adalet sistemleri kurulabilecektir (Satterthwaite ve Sukti, 2019: 106).

Özellikle Gönüllü olarak yayımlanan Ulusal Raporların SDG izleme süreci kapsamında

detaylandırılması, başta sivil toplum olmak üzere paydaşların katılımını teşvik etme potansiyeli taşıdığı öne sürdüğü çalışmada Ramcharan'a göre vatandaşlar ve devlet arasındaki ilişkiyi daha esnek ve hesap verebilir bir yönetim lehine etkileyebilir. SDG 16, devletlerin yönetişime yönelik kapsayıcı bir yaklaşım benimsemesini gerektirir; bu, tüm paydaşları, özellikle marjinal toplulukları, kalkınma ve politika oluşturma süreçlerine entegre etmek anlamına gelir (Ramcharan, 2021: 228).

SDG 16'yı (barış, adalet ve kapsayıcı kurumlar) özellikle Güneydoğu Asya'da insan haklarının korunmasını teşvik etmek ve diğer tüm SDG hedeflerine ulaşılması için temel olarak kabul eden çalışmada Devletlerin göstergeleri yerel ihtiyaçlar doğrultusunda güncelleştirmeleriyle birlikte uluslararası insan hakları standartlarıyla uyumun da hedeflere ulaşılmasında bir zorunluluk olduğu vurgulanmıştır.

Milton'un çalışmasında ise çatışmalardan etkilenen kırılgan ortamlarda yüksek öğrenimin SDG 16'nın gerçekleştirilmesine belirli oranda olumlu katkısı olduğu öne sürülmektedir. Ayrıca kuzey-güney arasındaki güç dengesizliğinin ortaklıkları olumsuz etkilediği ileri sürülmektedir. Çalışmada dört önemli vurgu ön plana çıkarılmıştır (Milton, 2021: 92):

İlk olarak, en kırılgan bağlamların hepsinde olmasa da bir kısmında, yükseköğretim kurumları SDG 16 ile ilgili konularla önemli ölçüde ilgilenmektedir. İkinci olarak, SDG'ler kaynak seferberliği için büyük bir potansiyele sahiptir ve SDG 16, kaynak sorunu yaşayan kırılgan ülkelerdeki üniversitelerin kaynakları seferber etmesine, kapasite oluşturmaya ve SDG 16 ile ilgili konularda bilgi üretmesine katkı sunabilir. Üçüncüsü, yüksek öğretimin kurucu rolüne karşı araçsal rolü olarak çerçeveselenebilecek rolünün de ön plana çıkarılması. Dördüncüsü ise araştırma ortaklıklarında ve küresel-yerel dinamiklerde eşit olmayan Kuzey/Güney güç farklılıkları olduğu kabul edildiğinde SDG 16, kırılgan bağlamlarda araştırma fonu fırsatlarını muhtemelen artıracak olsa da bunun Kuzey-Güney ilişkilerinde bir eşitlik sağlayıp sağlayamayacağı açık değildir.

KAYNAKÇA

- Botero, J. C., Pinzon-Rondon, A. M., & Pratt, C. S. (2016). How, when and why do governance, justice and rule of law indicators fail public policy decision making in practice?. *Hague Journal on the Rule of Law*, 8, 51-74.
- Gallo, P. J., Sosa, S., & Velez-Calle, A. (2023). Business for peace: How entrepreneuring contributes to Sustainable Development Goal 16. *BRQ Business Research Quarterly*, 26(1), 62-78.
- Hemingway, P., & Brereton, N. (2009). What is a systematic review. *What is*, 1(8).
- Kitchenham, B. (2004). Procedures for performing systematic reviews. *Keele, UK, Keele University*, 33(2004), 1-26.
- Laberge, M., & Touihri, N. (2019). Can SDG 16 data drive national accountability? A cautiously optimistic view. *Global Policy*, 10, 153-156.
- Liu, H., Lee, C., & Alden, C. (2022). The Dynamics of Governance and Sustainable Development Goals in the Global South. *Global Policy*, 13, 5-10.
- Massey, A. (2022). Sustainable Development Goals and their Fit with Good Governance. *Global Policy*, 13, 79-85.

- Milton, S. (2021). Higher education and sustainable development goal 16 in fragile and conflict-affected contexts. *Higher Education*, 81(1), 89-108.
- Misra, A., Okewu, E., Misra, S., & Fernández-Sanz, L. (2022). Deep Neural Network Model for Evaluating and Achieving the Sustainable Development Goal 16. *Applied Sciences*, 12(18), 9256.
- Moratis, L., & Melissen, F. (2022). Bolstering responsible management education through the sustainable development goals: Three perspectives. *Management Learning*, 53(2), 212-222.
- Ramcharan, R. (2021). SDG 16 and the human rights architecture in Southeast Asia: A complementary protection process. *Journal of human rights*, 20(2), 228-244.
- Satterthwaite, M. L., & Dhital, S. (2019). Measuring access to justice: Transformation and technicality in SDG 16.3. *Global Policy*, 10, 96-109.
- Sisto, R., García López, J., Quintanilla, A., de Juanes, Á., Mendoza, D., Lumbreras, J., & Mataix, C. (2020). Quantitative analysis of the impact of public policies on the sustainable development goals through budget allocation and indicators. *Sustainability*, 12(24), 10583.
- The Sustainable Development Goals Report 2016, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2016/the%20sustainable%20development%20goals%20report%202016.pdf>
- The Sustainable Development Goals Report 2017, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2016/the%20sustainable%20development%20goals%20report%202017.pdf>
- The Sustainable Development Goals Report 2018, <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2018/thesustainabledevelopmentgoalsreport2018-en.pdf>
- The Sustainable Development Goals Report 2019, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>
- The Sustainable Development Goals Report 2020, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/>
- The Sustainable Development Goals Report 2021, <https://desapublications.un.org/publications/sustainable-development-goals-report-2021>
- The Sustainable Development Goals Report 2022, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/>
- Thérien, J. P., & Pouliot, V. (2020). Global governance as patchwork: the making of the Sustainable Development Goals. *Review of International Political Economy*, 27(3), 612-636.